

การเยียวยา รวมตัวกันทำสิ่งใหม่ที่ดี

ประเวศ วะสี

“สงครามคัดเลือก ๕๒” เปรียบประดุจคมมีดที่กรีดลงไปบนหัวใจของคนไทย บาดแผลลึกในจิตใจของผู้คนยากที่จะลืมเลือน เพราะเกิดความแค้นฝังใจต่อกัน ความแค้นบ้างก็มีเป็นธรรมดาในสังคม แต่ความแค้นที่มากเกินไปและนานเกินนั้น ไม่ดีต่อสุขภาพของบุคคลและสุขภาพของสังคม เพราะแผลจากลัดหนองและเชื้อลามเข้าสู่กระแสเลือด การเยียวยาจึงเป็นเรื่องสำคัญที่สุด

ทั้งจริงมนุษย์และโลกกำลังเจ็บป่วยอย่างหนัก และต้องการการเยียวยาทุกระดับ ทั้งเยียวยาตัวเอง เยียวยาซึ่งกันและกันและเยียวยาโลก (Heal the World) การเยียวยาเป็นเรื่องสำคัญที่สุดของมนุษยชาติ ไม่ใช่ลัทธิอุดมการณ์ ไม่ใช่การแสวงหาความร่ำรวยที่สุด ไม่ใช่การเอาชนะศัตรู ไม่ใช่การเข่นฆ่าหรือสงครามใดๆ

การเยียวยาต้องอาศัยถึงสูงสุดของความเป็นมนุษย์

ถึงสูงสุดของความเป็นมนุษย์คือ หัวใจของความเป็นมนุษย์

ในด้านหนึ่งมนุษย์มีโลภะ โทสะ โมหะ แต่ในอีกด้านหนึ่งมนุษย์มีหัวใจของความเป็นมนุษย์ได้อย่างสุดๆ คือ ความเห็นใจผู้อื่น (Empathy) และความกรุณา (Compassion) โดยปราศจากเงื่อนไข

แต่โบราณนักปราชญ์และศาสดาของศาสนาต่างๆ ล้วนสรรเสริญหัวใจของความเป็นมนุษย์ในมิติของความเห็นใจและความกรุณา สังคมใดๆก็ตามที่เต็มไปด้วยไฟแห่งโลภะ โทสะ โมหะ จะร้อน แดกร้าว รุนแรง แต่ถ้ามีหัวใจของความเป็นมนุษย์ที่ไคสมยใดที่นั่นสมยนั้นก็ชุ่มเย็นผู้คนไม่ค่อยเจ็บป่วยและอายุยืน

การเยียวยาด้วยความเห็นใจและความกรุณาโดยบริสุทธิ์ โดยไม่คำนึงความคิดหรือลัทธิอุดมการณ์หรือมายาคติใดอื่น มีพลังแห่งการฟื้นฟูบูรณะมหาศาล พี่น้องเราหลายคนมีประสบการณ์ไปทำการเยียวยาผู้ประสบความสูญเสียท่ามกลางความรุนแรงที่ชายแดนได้ ว่าเมื่อเยียวยาโดยไม่เลือกข้างไม่คำนึงถึงความคิดอุดมการณ์และการกระทำใดๆ ปรากฏว่าเกิดพลังสมานมหาศาล

เราคนไทยมีจุดแข็งตรงนี้อยู่แล้ว แต่บางทีเราลืมไป ในสมัยสงครามโลกครั้งที่ ๒ ผมเป็นเด็กอยู่ที่กาญจนบุรี ชาวบ้านเห็นฝรั่งที่ญี่ปุ่นจับมาเป็นเชลยทำงานหนัก ชาวบ้านก็ส่งสารเชลยให้กล้วยให้อ้อยตามประสา เมื่อสงครามจบฝรั่งจับญี่ปุ่นเป็นเชลยบ้าง ชาวบ้านก็ส่งสารญี่ปุ่นอีก ชาวบ้านเหล่านี้ไม่มีอุดมการณ์หรือเลือกข้างว่าใครผิดใครถูก มีแต่จิตใจที่ส่งสารเพื่อนมนุษย์ล้วนๆ

ในขณะที่ที่ตะวันออกกลางยิวกับอาหรับมีความแค้นฝังใจต่อกันที่ลบไม่ออก ฆ่ากันตายอย่างหยุดยั้งไม่ได้มากกว่าครึ่งศตวรรษแล้ว คนไทยสามารถยุติการสู้รบระหว่างคนไทยด้วยกันใน

สงครามคอมมิวนิสต์ที่น่าอัศจรรย์ที่ไม่มีชาติอื่นจะทำได้ เพราะคนไทยมีลักษณะพิเศษที่เหมือนชาวบ้านที่กาญจนบุรีดังกล่าวข้างต้น

เราจึงควรใช้จุดแข็งของเรา คือ ความเห็นใจและความเมตตากรุณาต่อกันเข้ามาเยียวยากันทั้งชาติ โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างทางความคิดหรือลัทธิอุดมการณ์ใดๆ นายกรัฐมนตรีคนปัจจุบันได้แสดงให้เห็นคุณสมบัติอันโดดเด่นที่ไม่คุ้มแก่น ไม่อาฆาตไม่ประณาม และต้องการเยียวยา ขอสนับสนุนให้นายกรัฐมนตรีนำคนไทยทั้งชาติเข้าสู่กระบวนการเยียวยาซึ่งกันและกันด้วยหัวใจของความเป็นมนุษย์ขอให้สื่อมวลชนทั้งหมดและองคาพยพทั้งหมดของสังคมไทยคิดเรื่องเยียวยาพูดเรื่องเยียวยา และทำเรื่องเยียวยา ศิลปินทุกสาขาจัดสื่อเข้าถึงส่วนลึกของหัวใจได้มากกว่าอาชีพอื่น

ถือวิกฤติเป็นโอกาสที่จะเปลี่ยนแปลงสังคมไทยไปสู่ภพภูมิใหม่ละภพภูมิเก่าแห่งโลกะโทสะ โมหะ ไปสู่ภพภูมิใหม่ที่มีหัวใจของความเป็นมนุษย์

โลกวิกฤตยิ่งแล้วในภพภูมิแห่งโลกะโทสะ โมหะ อันนำไปสู่ความขัดแย้งและสงคราม เราอย่าตามเขาไปทางนั้นอีกเลย หันมาสู่เส้นทางสันติวิธี ที่มีหัวใจของความเป็นมนุษย์ อันเป็นทางร่วมเย็นกันเกิด

ประเทศไทยมีทรัพยากรมากมาย เกินพอที่จะสร้างความสุขของคนไทยทุกคน ถ้าเราพัฒนาด้วยหัวใจของความเป็นมนุษย์

การรวมตัวกันทำสิ่งใหม่ที่ดียิ่งกว่าการแก้ปัญหาเก่าๆ

ปัญหามีรากเหง้าที่มาและบุคคลที่เกี่ยวข้อง การแก้ปัญหาเก่าจึงยากและนำไปสู่ความขัดแย้งกันมากขึ้น การรวมตัวกันทำสิ่งใหม่ที่ดียิ่งกว่าเยาะ นำไปสู่ปิตินิธิร่วมกัน และนำไปสู่ความเชื่อถือไว้วางใจซึ่งกันและกัน (Trust) ความเชื่อถือไว้วางใจกันเป็นพลังอันยิ่งใหญ่ที่ทำให้ทำสิ่งยากได้ สังคมไทยต้องหาทางออกจากความแค้นฝังใจ ไปสู่การรวมตัวกันทำสิ่งใหม่ที่ดี

สิ่งใหม่ที่ดียิ่งที่สุดอย่างหนึ่งคือ การรวมตัวกันแก้ไขความยากจนของเกษตรกรและผู้ไร้แรงงานให้ได้อย่างเด็ดขาดและถาวร

ถ้าเกษตรกรและผู้ไร้แรงงานพ้นจากความยากจนประเทศชาติจะมั่นคง เศรษฐกิจจะดี สังคมจะดี การเมืองจะดี และมีความเป็นธรรม ความเป็นธรรมจะลดความขัดแย้งและความรุนแรง การแก้ความยากจนของเกษตรกรและผู้ไร้แรงงานดูเหมือนจะยาก แต่จริงๆ แล้วไม่ยาก ถ้าคนไทยทุกภาคส่วนจะฟังเสียงจากคนข้างล่าง ไม่ใช่เอาความคิดและทฤษฎีใดๆ จากข้างบนลงไปทำ ข้างบนมีความสำคัญไม่ใช่ไม่สำคัญ แต่ไม่ใช่ทำลงไปจากยอด ควรจะไปหนุนกระบวนการของคนข้างล่าง คนข้างล่างรู้ดีที่สุดว่าความยากจนเป็นอย่างไร เกิดจากอะไร และทำอย่างไรจึงจะหายจน

กระบวนการของคนข้างล่าง จะสร้างฐานของประชาธิปไตย ฐานทางสังคม และฐานทางปัญญา ทำให้ประเทศชาติมั่นคง ทุกภาคส่วนจึงควรสนับสนุนและเชื่อมโยงกับกระบวนการของคนข้างล่าง

กระบวนการของคนข้างล่างอาจเป็นดังต่อไปนี้

(๑) ประชาชนในแต่ละหมู่บ้าน ประมาณ ๗๖,๐๐๐ หมู่บ้าน รวมตัวกันเป็นสภาประชาชน หรือสภาชุมชน ร่วมกับสภาผู้นำชุมชนของหมู่บ้าน ทำการวิเคราะห์ปัญหาของตน ทำแผนชุมชน และข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

(๒) สภาผู้นำชุมชนแต่ละตำบล ประมาณ ๗,๖๐๐ ตำบล ทำข้อเสนอแนะการแก้ความยากจน

(๓) สภาองค์กรชุมชนรับข้อเสนอแนะมาจากทุกหมู่บ้านมาวิเคราะห์สังเคราะห์เป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

(๔) สภาและองค์กรท้องถิ่น คือ อบต. เทศบาล อบจ. รับข้อเสนอแนะจากชุมชนมาวิเคราะห์สังเคราะห์เป็นข้อเสนอทางนโยบาย

(๕) ในเครือข่ายองค์กรของผู้ใช้แรงงานก็ทำอย่างเดียวกัน และมีข้อเสนอแนะว่าจะแก้ความยากจนของผู้ใช้แรงงานให้เด็ดขาดและถาวรได้อย่างไร

(๖) ทุกมหาวิทยาลัยเข้าร่วมในกระบวนการดังกล่าวข้างต้น โดยช่วยเป็นเลขานุการของการประชุมบ้าง เสริมทางวิชาการบ้าง ช่วยสังเคราะห์นโยบายบ้าง

โปรดสังเกตกระบวนการทั้ง ๖ ข้อดังกล่าวข้างต้น ว่ามาจากฐานประชาธิปไตยที่กว้างใหญ่เพียงใด จากฐานชีวิตจริงปฏิบัติจริงเพียงใด เป็นการถักทอกันทางสังคมอย่างสร้างสรรค์เพียงใด

(๗) การนำข้อเสนอไปสู่การปฏิบัติ ควรมีการประชุมร่วมกันระหว่างทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง คือ ระดับท้องถิ่น ระดับจังหวัด และระดับชาติ

ข้อเสนอใดที่พร้อมปฏิบัติได้ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ประมาณ ๘,๐๐๐ องค์กร หรือผู้ว่าราชการจังหวัด หรือนายกรัฐมนตรี รับไปปฏิบัติ ข้อเสนอใดที่ดีแต่ยังไม่พร้อมที่จะปฏิบัติได้ให้ไปปรึกษาหารือกันเพิ่มเติม ทำให้ชัดเจนถึงขั้นปฏิบัติได้แล้วปฏิบัติ

ที่กล่าวมานี้คือ กระบวนการทำงานร่วมกันของทุกฝ่ายทุกระดับที่จะนำไปสู่การแก้ความยากจนของเกษตรกรและผู้ใช้แรงงานได้อย่างเด็ดขาดและถาวร

ประเทศไทยมีทรัพยากรต่างๆ มากเกินพอ ที่จะสร้างความพอเพียงและความสุขให้แก่คนไทยทุกคน แต่เราขาดวิธีทำงานที่ได้ผล ความยากจนเกิดจากการขาดความเป็นธรรม การขาดความเป็นธรรมเป็นโครงสร้างที่ซับซ้อนและแน่นหนา ระบบราชการไม่มีสมรรถนะพอที่จะแก้โครงสร้างแห่งความไม่เป็นธรรมอันซับซ้อนและแน่นหนา จึงไม่มีทางทำได้สำเร็จลำพังตนเอง

กระบวนการทำงานที่กล่าวมาทั้ง ๗ ข้อ ดังกล่าวข้างต้น เป็นการสละโครงสร้างที่ซับซ้อนและแน่นหนา ด้วยการถักทอกัน โดยใช้ปัญญา สันติ และสร้างสรรค์ ความไม่เป็นธรรมจะถูกแก้เป็นเปลาะๆ ไป และในที่สุดสามารถปลดความไม่เป็นธรรม คนไทยจะหายยากจนถ้วน

หน้า ประเทศออกจาก “โมหภูมิ” หรือภพภูมิแห่งอำนาจ ไปสู่ภพภูมิใหม่แห่งปัญญาและความเป็นธรรม

เมื่อมีความเป็นธรรม คนจะรักกันมาก และรักชาติบ้านเมือง การร่วมกันจัดความ
ยากจนของเกษตรกรและผู้ไร้แรงงาน เป็นกระบวนการสร้างสังคมที่มีความเป็นธรรม

เพื่อนคนไทยครับ มิฉันทิฐีเกี่ยวกับการพัฒนาได้นำสังคมไทยเข้ามาสู่ชายขอบมิลลัญญี
ขอคนไทยจงมีสติ มีปัญญา ออกจากความแค้น ความอาฆาต และการก่อเวรก่อกรรมต่อไปไม่มีที่
สิ้นสุด ไปสู่สันติวิรูปท เกิดโดย

เรามาเยียวยาซึ่งกันและกัน

เรามารวมตัวกันทำสิ่งใหม่ที่ดี

สิ่งใหม่ที่ดีคือ จัดความยากจนของเกษตรกรและผู้ไร้แรงงานให้ได้อย่างเด็ดขาด

และถาวร

การร่วมมือกันจัดความยากจนคือ การร่วมมือกันสร้างความเป็นธรรม

ในสังคมที่เป็นธรรม ผู้คนจะรักกัน และรักชาติบ้านเมือง
